

"אנחנו פה!": ניצולי השואה במדינת ישראל



עובדיה ברוך ז"ל



סופיה אנגלסמן



אהרון ברק



יוסף בורג ז"ל



חסיה בורנשטיין

"כשאנו, ניצולי השואה שהזיכרון צרוב בבשרנו, באים להעביר את לפיד שליחות הזכירה לדורות הבאים, אנו מעבירים עמו גם את המסר היהודי שהזיכרון צריך להוליד למעשה ולמחויבות מוסרית. הוא צריך להיות הבסיס לפעולה ומקור הכח ליצירת עולם טוב יותר." (מתוך "מנשר הניצולים")

מערך שיעור

מטרות:

1. הכרות עם דמויות בולטות של ניצולי השואה ועם פועלן לעצוב דמותה של החברה בישראל
2. חיזוק הקשר של התלמיד עם מורשת העם היהודי
3. פיתוח מיומנויות דיגיטליות

פתיח לשיעור: "להקים, לייצר, לפעול; ובאותה עת, לא לשכוח"

1. צפו בתערוכה "[כאן ביתי – ניצולי השואה בישראל](#)" שבקישור.
2. "להקים, לייצר, לפעול; ובאותה עת, לא לשכוח" – כיצד משפט זה בא לידי ביטוי בסרטון?
3. מה דעתכם על רצונם העז של הניצולים להיטמע ולהשפיע על הזהות הישראלית? נמקו



רחל ברנהיים פרידמן

הבחירה בחיים: לבנות ליצור לתרום

לפניכם מקורות המתארים את התגובה לשבר, לצער ולכאב לאחר חורבן בית שני ולאחר השואה. עיינו במקורות וגבשו עמדה על הבחירה של הניצולים: להתנתק מן המציאות או לבנות ולתרום?

"ניצולי השואה שבחרו להתחיל את חייהם מחדש בארץ ישראל לא ביקשו לשקוע בעצב וביגון משתק. הם גם לא בחרו בנקם. אנו, חצי מליון בני אדם, אודים מוצלים מאש, היינו חלק מגל העלייה שהייתה לו תרומה רבת משמעות לישראל"

(נח פלוג, יו"ר מרכז האירגונים של ניצולי השואה בישראל, מתוך כתב העת "מזכר" יוני 2011).

"לא נהפכנו לשונאי אדם ולשוחרי נקם על דם נקיים... בחרנו בחיים. שיקמנו את עצמנו, השתלבנו במאבק להקמת מדינת ישראל ותרמנו לחברה בישראל."

(מתוך "מנשר הניצולים")

"תנו רבנן: כשחרב הבית [בית המקדש השני] בשנייה, רבו פרושין [סגפנים] בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להן ר' יהושע, אמר להן: בני, מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין?

אמרו לו: נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח ועכשיו בטל?; נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח ועכשיו בטל? אמר להם [ר' יהושע לפרושים]: אם כך, לחם לא נאכל שכבר בטלו מנחות [קרבנות מן הצומח]! אפשר [להסתפק] בפירות פירות לא נאכל שכבר בטלו ביכורים! אפשר בפירות אחרים [שאינם משבעת המינים]. מים לא נשתה שכבר בטל ניסוך המים [שהיו מנסכים מים על גבי המזבח בחג הסוכות]! שתקו. [הפרושים]

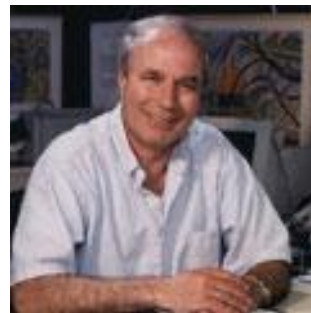
אמר להן [רבי יהושע לפרושים]: בני, בואו ואומר לכם; שלא להתאבל כל עיקר [בכלל] - אי אפשר, שכבר נגזרה גזרה. ולהתאבל יותר מדאי - אי אפשר, אלא כך אמרו חכמים: סד אדם את ביתו בסיד ומשייר דבר מועט זכר לירושלם, עושה אדם צרכי סעודה ומשייר דבר מועט זכר לירושלם,..."

(תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ס עמוד ב)

חורבן בית המקדש היה אירוע של שבר גדול עבור העם היהודי בתקופה. גם השואה הייתה טרגדיה ואסון גדול לעם היהודי. שישה מליון יהודים נרצחו במהלכה.

עיינו בתגובות לאסונות שקרו לעם היהודי עם חורבן בית המקדש ועם חורבן הקהילות היהודיות באירופה בתקופת השואה:

- כיצד מתמודדת כל קבוצה עם תחושתיה ביחס לקושי ולכאב?
- כיצד, לדעתכם, מעצבות שתי הקבוצות את הזיכרון? נמקו
- כיצד בחרו ניצולי השואה להמשיך את חייהם?



אברהם הרשקו, ביוכמאי, חתן פרס נובל לכמיה שנת 2004 וחתן פרס ישראל לחקר הביוכמיה לשנת 1994. אברהם הרשקו נולד בהונגריה 1937 ובזמן המלחמה נכלא בגטו סולנוק. כמעט כל יהודי הגטו שולחו לאושוויץ ונרצחו שם, אך הרשקו, אחיו ואמו ניצלו כיון שהקרונות עליהם הועלו, הוסעו למחנה ריכוז באוסטריה שם עסקו בעבודת כפייה. הרשקו ואמו שרדו את השואה. בשנת 1946 פגשו את האב, ובשנת 1950 עלה אברהם בין ה-12 עם הוריו לישראל.

בחדרי חדרים

סיון הר-שפי

כְּשֶׁנִּבְנָה אֶת הַבַּיִת
דָּלְתוֹת רְאשֵׁיטוֹת לְאַרְבַּע רוּחוֹת
חִלּוֹנוֹת לְאַרְגָּמָן שֶׁל שְׂקִיעָה
לְמִשְׁק זְרִיחָה

נֹתֵיר חֶדֶר אֶחָד רֵיק
וּבֹ נֶעֱמַד כָּל הַיָּמִים
לֹא אֶסוּרִים בְּרֵהִיטִים
קְרוּבִים זֶה לְזֶה וְזֶה־בָּהֵם
כְּנִפֵי עֲלִיָּה כְּנִפְיָךְ עָלַי

וְהַחַיִּים יִרְחָשׁוּ בְּחֻדְרֵים הָאֲחֵרִים
בְּמִטְבָּח וּבְסֻלּוֹן
בְּחֻדְרֵי הַיְלָדִים
וּבְצִהְלוֹ וּבְרַעִישׁוֹ וּבְהֵם נִצְמַח

אָבֵל שְׂרָשֵׁינוּ הַשְּׂקֵטִים
מִן הַחֶדֶר הַהוּא
וְהַחֵם וְהָאוֹר וְהַשֶּׁבֶת

קְרוּבִים זֶה לְזֶה וְזֶה־בָּהֵם
פְּנִים אֶל פְּנִים
בְּרִכָּה.

סיון הר שפי, בחדרי חדרים, מתוך: תהילים ליום רעש, הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמוד 28 2010

ניצולי השואה ומדינת ישראל



יצחק ארד



פנחס אלדד



רות אליעז



מרדי אלדד



יולה טורק



אורי בן ארי

משימה מתקשבת:

- חקרו את פעולותיהם של ניצולי השואה במדינת ישראל.
- בחרו 2 דמויות שפעלו בתחומים שונים, התחקו אחר קורותיהן בשואה, סיפור הגעתם לארץ וסיפור השתלבותן בחברה הישראלית. העזרו במקורות המידע המפורטים בהמשך.
- לאור סיפורם של ניצולי השואה ופועלם בארץ, הביעו עמדה על תרומתם למדינת ישראל ולעיצוב אופיה.
- הציגו את סיפורם באמצעות מצגת שיתופית.

מקורות מידע

- דף הבית לתערוכה "[בחרנו בחיים- ניצולי שואה ומדינת ישראל](#)" אלבום "[אנחנו פה](#)" שראה אור במלאות 60 שנה למדינת ישראל.
- אם אתם מכירים או שמעתם על דמות אחרת בסביבה הקרובה שלכם, שאינה מופיעה במקורות שלעיל, ואתם מעוניינים לחקור את תרומתה למדינת ישראל, תוכלו לראיין את הדמות או את מי שמכיר אותה.

מצגת שיתופית

- הכינו שני שקפים למצגת שיתופית (כיתתית), המציגים את הדמות שבחרתם ואת פועלה. הדגישו את עמדתכם על התרומה למדינת ישראל ועל עיצוב אופייה.
- העזרו בהנחיות לבניית [מצגת שיתופית](#)
- הציגו את עבודתכם בפני הכיתה/ תלמידי ביה"ס.

הערות:

- א. אם בקהילה שלכם קיים ארגון כלשהו של ניצולי שואה (בית אבות, מועדון) אתם מוזמנים ליצור קשר עם הניצולים, לראיין אותם ולחקור את פועלם. הראיין יהווה תשתית למידע שתציגו במצגת השיתופית.
- ב. אם בחרתם לחקור ניצולים בקהילתכם, ניתן ליזום איתם פעילות סיכום משותפת.



צבי יעבץ



יהודית ארנון



ז'ק סטרומזה



ישראל מאיר לאו

כתיבה: רננה אברון
יעוץ פדגוגי: ציפי קוריזקי, רותי זוסמן
עריכת לשון: שלומי ברנד
המטה לתרבות ישראל.

תודתנו למוסד "יד ושם" על האישור להשתמש בחומרים שבאתר "יד ושם".